

LIDT OM SKOVENE PÅ VANCOUVER OG TILGRÆSENDE ØER

Af KIRSTEN SYRACH LARSEN

Vi er i året 1791!

H.M.S. Discovery er på vej til Nootka i British Columbia for at tage vare på nogle spaniere, der i 1789 i deres konges navn har beslaglagt »landet«.

Discovery's kaptajn er GEORGE VANCOUVER (efter hvem øen Vancouver senere blev opkaldt). Ombord på skibet er den skotske naturforsker ARCHIBALD MENZIES. Da han går i land på Nootka, finder han den træart, som vi i dag kalder Douglas!

Nootka er en ø på størrelse med Lolland; den ligger på vestkysten af Vancouver-øen, kun adskilt fra denne af et smalt sund. Vancouver-øen er på størrelse med Danmark; den er den sydligste af de større øer, der ligger langs Canada's stillehavskyst.

Den vestlige del af øen (incl. Nootka og de andre småøer, der ligger ud for kysten) har et udpræget kystklima med stor nedbør og uden store forskelle i temperaturen sommer og vinter. – I følgende opstilling er angivelserne for Vancouver beregnet som middeltal for tre meteorologiske stationer på øens vestkyst; til sammenligning er anført middeltal for Danmark.

	Øen Vancouver's vestkyst	Danmark
Årsnedbør	2877 mm	637 mm
Nedbør:		
Maj–september	592 mm	298 mm
Tørreste måned	57 mm (juli)	35 mm (marts)
Vådeste måned	461 mm (nov.)	76 mm (aug.)
Årets gennemsnitstemperatur . . .	8,4°	7,8°
Gennemsnitstemperatur:		
Maj–september	12,3°	14,1°
Koldeste måned	3,2° (jan.)	0,1° (jan.)
Varmeste måned	14,0° (juli)	16,5° (juli)

Dette milde, fugtige klima frembyder særdeles gunstige kår for skovene.

Midt ned gennem Vancouver går der en højderyg (op til 2000 m o. h.), der har vanskeliggjort samfærdselen på tværs af øen, og derved »forsinket« udrnyttelsen af de rige træforråd på øens vestlige halvdel.

Andre europæere havde før MENZIES kunnet glæde sig over de smukke og værdifulde træer dog uden at vide, at de her stod overfor en ny træart. Det var JAMES COOK og hans mænd, som i 1778 på en af deres store rejser var kommet i vanskeligheder og måtte gå i land på Nootka for at fælde træer til reparation af skibene og til nye master. – På Nootka boede indianerhøvdingen MAQUINNA og hans stamme. Øen blev i de første 50 år efter COOK's besøg hjemstedet for en livlig handel med havodderskind. – I dag lever øen en stille tilbagetrukken tilværelse, men dens navn genfinder vi hos *Chamaecyparis nootkatensis*; denne træart, der i hjemlandet kan blive helt op mod 40 m høj og 2 m i diameter, findes i danske haver og parker, men har ikke fundet vej ud i vore skove. Den blev opdaget af MENZIES i 1793, men blev først udbredt i Europa omkring midten af forrige århundrede via den botaniske have i Sct. Petersborg. Et smukt eksemplar af denne træart (plantet 1861) findes i haven på Gunderslevholm, hvor foreningens medlemmer havde lejlighed til at se det på en ekskursion i efteråret 1959.

Det var et rigt og smukt land, de første europæere fandt, men umiddelbart gæstfrit er det ikke: Kysten består af dybe fjorde med høje klipper til dels dækket af skov; det er ikke alle steder lige let at gøre landgang. Det er heller ikke nemt at færdes i de urørte skove: skovene er tætte, det er svært at orientere sig, og man snubler ofte. – Men det er betagende at færdes der, og man får en ny fornemmelse af tid.

Der er tre hovedtræarter i disse skove: *Pseudotsuga taxifolia* (= Douglas), *Thuja plicata* og *Tsuga heterophylla*; de forekommer oftere i blanding end i rene bevoksninger, og som regel med *Pseudotsuga* og *Thuja* som de dominerende træer og *Tsuga* som anden etage.

Af disse træarter er Douglas den mest fremtrædende og den, som er af størst økonomisk betydning i dag. – Man kan kalde Douglas for nutidens træ. *Thuja* var fortidens træ; den var den af indianerne højt værdsatte »cedar«, som de brugte til så vigtige ting som huse, totempæle og kanoer. Et gammelt sagn om indianernes paradisi fortæller bl. a.: »Der var alt, hvad hjertet begærede. De kæmpestore Hohm-ess (= cedar = *Thuja*) strakte sig helt uden

Fig. 1. Til venstre i billedet en Douglas, der minder om en gammel Fyr. Træet er omkring 1300 år gammelt. Billedet er taget ca. 20 km vest sydvest for Duncan.

To the left app. 1300 years old Douglas-Fir which was found about 13 miles west south-west of Duncan on the Southern part of Vancouver Island. K.S.L. phot. 1960.

lemmer mod stjernerne. Af deres vældige stammer kunne man lave de største krigskanoer.« – Og *Tsuga* må vist være fremtidens træ på grund af verdens stadigt stigende produktion af træmasse, hvortil *Tsuga*-ved er særdeles velegnet.

Douglas kan blive et både gammelt og stort træ!

Det angives, at den kan blive op til 1500 år gammel; selv har jeg set træer på mellem 1300 og 1400 år. De voksede ca. 20 km vest syd-vest for byen Duncan på den sydligste del af Vancouver øen.

En så gammel Douglas minder i habitus meget om en gammel Fyr eller Sequoia. – Se fig. 1.

Langt den største del af den naturlige Douglas-skov på Vancouver er mellem 300 og 350 år gammel; der findes også en hel del på omkring 700 år. Denne aldersklassedeling er skabt af skovbrandene! Ved fældning af de gamle træer kan man ofte på stødet og på stammens snitflade se en harpiksring, der følger en årring; nabotræerne har eventuelt dannet lignende harpiksringe for et tilsvarende antal år siden. Disse træer har, især takket være deres meget tykke bark, formået at overleve en skovbrand, men denne har såret træerne, hvorved harpiksringene er blevet dannet. (Også gamle træer af *Thuja* og *Tsuga* kan overleve skovbrande). Ikke sjældent ses der flere sådanne ringe indeni hinanden. – I mange bevoksninger ses indblandet enkelte ældre træer, der ved fældning viser sig at indeholde harpiksringe forårsaget af brand på et tidspunkt, der svarer til den nuværende bevoksnings alder. Efter branden har de overlevende træer »tilsået« det brændte areal. – Se fig. 2. – Uden brand er *Tsuga* Douglas'ens naturlige afløser. Vancouver-øens store brande langt tilbage i tiden er på grundlag af disse »brandsår« blevet kortlagt, for at man kan være klar over, hvilke områder, der er de mest brandfarlige.

I Kew Gardens ved London står der en næsten 70 m høj flagstang der er lavet af en Douglas fra Vancouver! Træet var omkring 370 år gammelt, højden var ca. 84 m, og diameteren i brysthøjde lige ved 150 cm. – Se fig. 3. – Det var et virkeligt pragteksemplar af en Douglas, og i den bevoksning, hvori den havde stået, fandtes der flere af samme slags. De voksede ca. 20 km vest syd-vest for Lady-smith på syd-øst-siden af Vancouver øen. Sådanne bevoksninger hører dog til sjældenhederne.

De største højder, der er målt på Douglas, er lidt over 100 m. Til sammenligning kan det nævnes, at Danmarks højeste træ er omkring 47 m højt (v. Langens ædelgraner i Nørreskoven).

I en plantefortegnelse fra 1851 fra Forstbotanisk Have i Charlottenlund nævnes en Douglas; denne, der må være plantet enten samme år eller få år inden, anses for at være det i Danmark først dyrkede eksemplar af arten. – Træarten har siden da fået ret stor udbredelse i vore skove. Landets mest kendte bevoksninger findes i Linå Vesterskov, hvor de første plantningsforsøg startedes 1866, og på Langesø skovdistrikt, hvor den plantedes første gang i 1868. – En af Langesø's smukkeste bevoksninger er fra 1883 og havde i 1955 en højde på 37 m og en middeldiameter i brysthøjde på 58 cm.

Fig. 2. Ca. 300-årig Douglas-bevoksning, der er fremkommet efter en skovbrand, som den store Douglas midt i billedet har overlevet. Billedet er taget i samme skovområde som fig. 1. App. 300 years old second growth of Douglas-Fir surrounding a much older specimen, which survived the forest fire that caused the second growth. The photo was taken only a few miles from fig. 1. K.S.L. phot. 1960.

Vancouver-øens andet hovedtræ, *Thuja*, bliver ikke så højt som Douglas; de største, fundne træer er ca. 80 m høje og 6 m i diameter. Gammelt kan det blive, over 1000 årringe har man talt på fældede træer. Gamle toptørre *Thuja* kaldes »church-spire-cedars«, der er en udmærket dækkende betegnelse. – Se fig. 4.

Veddet er meget varigt, og selvom et træ er gået ud, kan den døde stamme blive stående i mange år, og på jorden ligger ældgamle

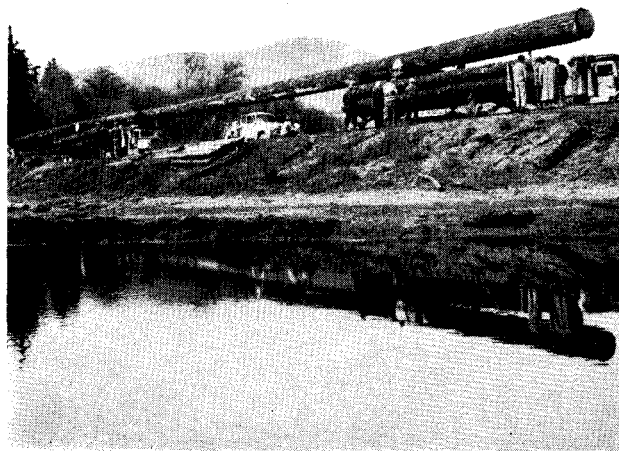

Fig. 3. Den store Douglas til Kew Gardens. Se nærmere herom i teksten.

The large Douglas-Fir on its road to Kew Gardens, where it is now found as a 70 m high flagpole. The tree was felled in a stand about 13 miles west south-west of Ladysmith on the South-Eastern part of Vancouver island. McMillan, Bloedell & Powell River Co. phot.

vindfælder, som endnu ikke er rådnet op. Den klassiske meddelelse om, at et nyt stort træ er vokset op ovenpå en gammel *Thuja*-stamme, hvis ved endnu til dels er brugbart, har jeg set flere eksempler på.

Thuja har (endnu) ikke fået så stor betydning for vore skove som Douglas, men interessen for den er stor. – Omkring 1855 plantedes den første *Thuja plicata* i haven på Gjorslev, hvor den findes endnu. – På Skjoldnæsholm skovdistrikt findes en smuk bevoksning af *Thuja*, der ved det 50. år (i 1959) havde en højde på 23 m og en middeldiameter på 34 cm.

Selvom *Tsuga* som regel vokser i skyggen af Douglas og *Thuja*, udgør den dog en ikke ubetydelig del af skovens samlede masse.

Tsuga bliver hverken så gammel eller så stor som Douglas eller *Thuja*. Aldre på mere end 500 år og højder på over 50 m er sjældne; den største målte højde er knap 80 m.

Tsuga indførtes til Danmark i 1850'erne, hvor den plantedes i Heseede planteskole. Et stort og dekorativt eksemplar fra 1889 findes

Fig. 4. Til venstre *Abies amabilis* – i baggrunden til venstre en ca. 1300 årig Douglas – to *Thuja*'er hvoraf den ene er blevet toptør og nu ligner et »kirke-spir« – længst til højre i baggrunden en *Tsuga*. Billedet er taget få meter fra fig. 1.

To the left *Abies amabilis* – in the background to the left app. 1300 years old Douglas-Fir – two cedars of which one has grown top-dry and now looks like a "church-spire" – in the background to the far right a hemlock. These trees were found very close to the old Douglas-Fir of fig. 1. K.S.L. phot. 1960.

i Forstbotanisk Have i Charlottenlund. – Træarten har kun i mindre udstrækning fundet anvendelse i vore skove.

Da MENZIES kom til Nootka og opdagede Douglas'en, var det i Danmark Landboreformernes tid, og i skovbruget var Reventlow gået i gang med sine tyndings- og tilvækstundersøgelser!

Det første savværk på Vancouver (og dermed det første i British Columbia) blev anlagt i 1848, mens vi forberedte vores grundlov!

Udviklingen fra urskovstid til »moderne tider« er gået ufatteligt hurtigt. – I begyndelsen blev stammerne trukket ud af skoven af okser, siden blev der anlagt skovningsjernbaner, hvor vognene blev trukket af damplokomotiver, og nu køres træet ud på enorme lastbiler. – De gammeldags save er afløst af motorsave. – Skovningen skrider raskt fremad! Men *forhåbentlig findes der blandt de ansvarlige nogle, som har sans for den værdi, det vil have, at dele af de oprindelige skove får lov til at blive bevaret for eftertiden!*

Summary

KIRSTEN SYRACH LARSEN: Features from The Forests on Vancouver and Adjacent Islands.

A short historical survey together with the author's own observations on the three important forest trees of British Columbia, viz. *Pseudotsuga menziesii*, *Thuja plicata*, and *Tsuga heterophylla*, being the "tree of to-day", the "tree of the passed", and the "tree of the future", respectively.

About 1500 years old trees of *Pseudotsuga* have been recorded, as well as trees attaining a little more than 100 m in height. The author herself has, about 13 miles WSW of Duncan seen trees with between 1300 and 1400 annual rings. With intervals these annual rings show rings of resin due to forest fires, which the trees have survived. Today *Pseudotsuga* is the most important timber-tree of British Columbia, and of the North-western States. But the Indians did not use *Pseudotsuga* very much, they valued, and used especially the *Thuja*, because it was much easier, and lighter to handle. The highest trees of this species has been recorded about 80 m, and the eldest about a thousand years of age. *Tsuga* is expected to become of the greatest importance in the future for the paper industry. It thrives extremely well in the shade of the old Douglas Firs, and in their litter. Thus Hemlock forests represent the natural succession after stands of Douglas Fir, if forest fires do not happen to favour a second growth of the Douglas. Trees of *Tsuga* seldom reach more than 500 years of age, and about 50 m in height. The highest tree recorded was a little less than 80 m high.